

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 22ας Ιουνίου 2016 *

«Προδικαστική παραπομπή — Αεροπορικές μεταφορές — Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 — Άρθρο 2, στοιχείο στ', και άρθρο 10, παράγραφος 2 — Μερική επιστροφή της τιμής του εισιτηρίου σε περίπτωση υποβαθμίσεως θέσεως επιβάτη σε πτήση — Έννοιες των όρων “εισιτήριο” και “τιμή του εισιτηρίου” — Υπολογισμός της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη»

Στην υπόθεση C-255/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου άρθρο 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Amtsgericht Düsseldorf (δικαστήριο της περιφέρειας του Ντύσσελντορφ, Γερμανία) με απόφαση της 30ής Απριλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Μαΐου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Steef Mennens

κατά

Emirates Direktion für Deutschland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, D. Šváby, J. Malenovský (εισηγητή), M. Safjan και M. Βηλαρά, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο S. Mennens, ο οποίος παρέστη αυτοπροσώπως,
- η Emirates Direktion für Deutschland, εκπροσωπούμενη από τον U. Stepler, Rechtsanwalt,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την C. Colelli και τον F. Di Matteo, avvocati dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Mölls και K.-P. Wojcik καθώς και την N. Yerrell,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο στ', και του άρθρου 10, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91 (ΕΕ 2004, L 46, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Steef Mennens και της Emirates Direktion für Deutschland (στο εξής: Emirates) με αντικείμενο αίτημα μερικής επιστροφής της τιμής εισιτηρίου λόγω υποβαθμίσεως θέσεως.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Στις αιτιολογικές σκέψεις 1, 2 και 4 του κανονισμού 261/2004 αναφέρονται τα εξής:
 - «(1) Η ανάληψη δράσης από την Κοινότητα στο πεδίο των αερομεταφορών θα πρέπει να αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του επιβατικού κοινού. Θα πρέπει εξάλλου να ληφθούν πλήρως υπόψη οι απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών.
 - (2) Η άρνηση επιβίβασης και οι ματαιώσεις πτήσεων ή οι μεγάλες καθυστερήσεις προκαλούν σοβαρή αναστάτωση και ταλαιπωρία στους επιβάτες.
 - [...]
 - (4) Η Κοινότητα θα πρέπει συνεπώς να ανυψώσει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός, για να ενισχυθούν τα δικαιώματα των επιβατών, αφενός, και για να εξασφαλισθεί ότι οι αερομεταφορείς δρουν υπό εναρμονισμένους όρους μέσα σε μια ελευθερωμένη αγορά, αφετέρου.»
- 4 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει, ειδικότερα, ότι για τους σκοπούς του κανονισμού αυτού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:
 - «στ) “εισιτήριο”, το έγκυρο έγγραφο που παρέχει δικαίωμα μεταφοράς, ή το ισοδύναμό του σε μη έντυπη, π.χ. ηλεκτρονική μορφή, το οποίο έχει εκδοθεί ή εγκριθεί από τον αερομεταφορέα ή τον εξουσιοδοτημένο πράκτορά του».
- 5 Το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Δικαίωμα επιστροφής χρημάτων ή μεταφοράς με άλλη πτήση ή άλλο μεταφορικό μέσο», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα ακόλουθα:
 - «Όταν γίνεται παραπομπή στο παρόν άρθρο, παρέχεται στον επιβάτη η δυνατότητα να επιλέξει:
 - α)

- την εντός επτά ημερών επιστροφή, με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του πλήρους αντιτίμου του εισιτηρίου του, στην τιμή που το αγόρασε, για το μέρος ή τα μέρη του ταξιδιού που δεν πραγματοποιήθηκαν και για το μέρος ή τα μέρη του ταξιδιού που ήδη πραγματοποιήθηκαν, εφόσον η πτήση δεν εξυπηρετεί πλέον κανένα σκοπό σε σχέση με το αρχικό ταξιδιωτικό του σχέδιο, καθώς επίσης, αν συντρέχει η περίπτωση,
- πτήση επιστροφής στο αρχικό σημείο αναχώρησής του το νωρίτερο δυνατόν·

[...]»

- 6 Το άρθρο 10 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Αλλαγή θέσης», προβλέπει, στην παράγραφο 2, τα εξής:

«Εάν πραγματικός αερομεταφορέας τοποθετήσει επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία αγοράστηκε το εισιτήριο, επιστρέφει εντός επτά ημερών, με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3:

- α) το 30 % της τιμής του εισιτηρίου για όλες τις πτήσεις έως 1500 χιλιομέτρων, ή
- β) το 50 % της τιμής του εισιτηρίου προκειμένου για όλες τις ενδοκοινοτικές πτήσεις άνω των 1 500 χιλιομέτρων, πλην των πτήσεων μεταξύ της ευρωπαϊκής επικράτειας των κρατών μελών και των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων, και για όλες τις άλλες πτήσεις μεταξύ 1 500 και 3 500 χιλιομέτρων, ή
- γ) το 75 % της τιμής του εισιτηρίου προκειμένου για όλες τις πτήσεις που δεν εμπίπτουν στα στοιχεία α) ή β), συμπεριλαμβανομένων των πτήσεων μεταξύ της ευρωπαϊκής επικράτειας των κρατών μελών και των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 7 Ο S. Mennens προέβη, κατά τρόπο ενιαίο και συνολικό, σε κράτηση και αγορά εισιτηρίου προκειμένου να πραγματοποιήσει ένα σύνολο πτήσεων εκτελούμενων από την Emirates. Οι πτήσεις αυτές συνέδεαν αντιστοίχως το Ντύσσελτορφ (Γερμανία) με το Ντουμπάι (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), κατά τη διάρκεια της νύχτας της 26ης προς την 27η Ιουλίου 2013, το Ντουμπάι με το Τόκιο (Ιαπωνία), στις 29 Ιουλίου 2013, τη Σιγκαπούρη (Σιγκαπούρη) με το Ντουμπάι, κατά τη διάρκεια της νύχτας της 23ης προς την 24η Αυγούστου 2013 και το Ντουμπάι με τη Φρανκφούρτη (Γερμανία), στις 24 Αυγούστου 2013. Οι πτήσεις από το Ντύσσελτορφ προς το Ντουμπάι και το Τόκιο επρόκειτο να πραγματοποιηθούν στην πρώτη θέση, ενώ οι πτήσεις από τη Σιγκαπούρη προς το Ντουμπάι και τη Φρανκφούρτη στην επαγγελματική θέση. Στο εισιτήριο αναγραφόταν χωριστά ο συνολικός «ναύλος» των πτήσεων που είχε αγοράσει ο S. Mennens, ήτοι 2 371 ευρώ, οι διάφοροι σχετικοί «φόροι και τέλη» και το «σύνολο» των στοιχείων αυτών, ήτοι 2 471,92 ευρώ, χωρίς να προσδιορίζεται χωριστά η τιμή κάθε μιας από τις πτήσεις.
- 8 Δεδομένου ότι η Emirates τοποθέτησε τον S. Mennens, αντί της πρώτης θέσεως, στην επαγγελματική θέση από το Ντύσσελτορφ προς το Ντουμπάι, ο ενδιαφερόμενος της ζήτησε να του επιστρέψει το ποσό των 1 853,94 ευρώ, που αντιστοιχούσε στο 75 % της τιμής του εισιτηρίου του, συμπεριλαμβανομένων φόρων και τελών, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 261/2004. Κατόπιν του εν λόγω αιτήματος, η Emirates επέστρεψε στον S. Mennens το ποσό των 376 ευρώ.
- 9 Στο πλαίσιο της διαφοράς της με τον S. Mennens ενώπιον του Amtsgericht Düsseldorf (δικαστήριο της περιφέρειας του Ντύσσελτορφ, Γερμανία), η Emirates υποστήριξε κατ' ουσίαν, αφενός, ότι, στην περίπτωση που βάσει εισιτηρίου καθίσταται δυνατή η πραγματοποίηση συνόλου πτήσεων και όταν σε μία μόνο από τις πτήσεις αυτές ή σε τμήματα πτήσεως λαμβάνει χώρα υποβάθμιση θέσεως, το

ποσοστό της επιστροφής που προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 261/2004 ισχύει όχι ως προς τη συνολική τιμή του εισιτηρίου αυτού, αλλά μόνον ως προς την τιμή της συγκεκριμένης πτήσεως ή του συγκεκριμένου τμήματος πτήσεως. Υποστηρίζει, αφετέρου, ότι αυτό το ποσοστό πρέπει να εφαρμόζεται όχι επί της τιμής συμπεριλαμβανόμενων φόρων και τελών για την εν λόγω πτήση ή για το εν λόγω τμήμα πτήσεως, αλλά μόνον επί της τιμής άνευ φόρων.

10 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η λύση αυτής της πτυχής της διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία που προσήκει στις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο στ', σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 261/2004.

11 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Düsseldorf (δικαστήριο της περιφέρειας του Ντύσσελντορφ) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004 να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι “εισιτήριο” είναι το έγγραφο βάσει του οποίου ο επιβάτης έχει (μεταξύ άλλων) δικαίωμα μεταφοράς με την πτήση στην οποία τοποθετήθηκε σε κατώτερη θέση, ανεξαρτήτως του αν στο έγγραφο αυτό αναγράφονται και άλλες πτήσεις, όπως ανταποκρίσεις πτήσεων ή πτήσεις επιστροφής;

2) Εάν στο πρώτο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση, πρέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004 να ερμηνεύεται επίσης υπό την έννοια ότι “τιμή του εισιτηρίου” είναι το ποσό το οποίο έχει καταβάλει ο επιβάτης για το σύνολο των πτήσεων που αναγράφονται στο εισιτήριο, μολονότι η υποβάθμιση θέσεως πραγματοποιήθηκε μόνο σε μία από τις πτήσεις;

Εάν στο πρώτο ερώτημα δοθεί αρνητική απάντηση, πρέπει για τον προσδιορισμό του ποσού βάσει του οποίου πραγματοποιείται η επιστροφή κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 να λαμβάνεται υπόψη η τιμή που είχε ανακοινώσει ο αερομεταφορέας για τη μεταφορά στην αρχικώς κρατηθείσα θέση όσον αφορά το τμήμα της πτήσεως στο οποίο πραγματοποιήθηκε η υποβάθμιση θέσεως ή να διαιρείται η απόσταση που καλύπτει το τμήμα της πτήσεως στο οποίο πραγματοποιήθηκε η υποβάθμιση θέσεως διά της συνολικής αποστάσεως πτήσεως και εν συνεχεία, το πηλίκο αυτό να πολλαπλασιάζεται με τη συνολική τιμή της πτήσεως;

3) Πρέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 να ερμηνεύεται επίσης υπό την έννοια ότι “τιμή του εισιτηρίου” είναι η τιμή αυτής καθαυτήν της πτήσεως, χωρίς φόρους και λοιπά τέλη;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

12 Η Emirates αμφισβητεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι το ίδιο το αιτούν δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης.

13 Συναφώς, επιβάλλεται η επισήμανση ότι η φερόμενη αναρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου δεν ασκεί επιρροή επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

14 Πράγματι, με την αίτησή του, το αιτούν δικαστήριο καλεί το Δικαστήριο να αποφανθεί, προδικαστικώς, επί της ερμηνείας του κανονισμού 261/2004. Δεδομένου ότι ο κανονισμός αυτός αποτελεί πράξη εκδοθείσα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δικαστήριο είναι προδήλως αρμόδιο να αποφανθεί επί της εν λόγω αιτήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

- 15 Εξάλλου, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ερμηνεία την οποία το αιτούν δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο τού είναι αναγκαία προκειμένου να εκδώσει την απόφασή του επί της υποθέσεως της κύριας δίκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, δεδομένης της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ αυτού και των εθνικών δικαστηρίων, να εξακριβώσει αν η απόφαση με την οποία του υποβλήθηκαν τα προδικαστικά ερωτήματα εκδόθηκε σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου όσον αφορά την οργάνωση των δικαστηρίων και τη δικονομία (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2006, *Asnef-Equifax και Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, σκέψη 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και, ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν μπορεί να απορρίψει την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

- 16 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που επιβάτης τοποθετηθεί σε κατώτερη θέση σε μια πτήση:
- το εισιτήριο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται για τον λόγο αυτό στον ενδιαφερόμενο επιβάτη είναι το έγγραφο βάσει του οποίου ο επιβάτης έχει δικαίωμα μεταφοράς σε αυτήν μόνον την πτήση, ανεξαρτήτως του αν στο έγγραφο αυτό αναγράφονται και άλλες πτήσεις, και
 - η τιμή που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής αυτής είναι, είτε το ποσό το οποίο έχει καταβάλει ο επιβάτης για το σύνολο των πτήσεων που αναγράφονται στο εισιτήριό του, είτε η τιμή που είχε ανακοινώσει ο αερομεταφορέας για την πτήση και τη θέση τις οποίες αφορά η υποβάθμιση, είτε το τμήμα της τιμής του εισιτηρίου που αντιστοιχεί στο πληλίκο της διαιρέσεως αποστάσεως της επίμαχης πτήσεως διά της συνολικής αποστάσεως της μεταφοράς την οποία δικαιούται ο επιβάτης.
- 17 Συναφώς, το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 261/2004 προβλέπει ότι, εάν ένας πραγματικός αερομεταφορέας τοποθετήσει επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία αγοράστηκε το εισιτήριο, οφείλει να του επιστρέψει τμήμα της τιμής του εισιτηρίου αυτού, το οποίο καθορίζεται αναλόγως, μεταξύ άλλων, της αποστάσεως των συγκεκριμένων πτήσεων.
- 18 Η διάταξη αυτή συνδέει, επομένως, τις έννοιες «εισιτήριο» και «πτήση».
- 19 Ως «εισιτήριο» νοείται, κατά το άρθρο 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004, το έγκυρο έγγραφο που παρέχει δικαίωμα μεταφοράς στον επιβάτη, ή το ισοδύναμό του σε μη έντυπη μορφή, το οποίο έχει εκδοθεί ή εγκριθεί από τον αερομεταφορέα ή τον εξουσιοδοτημένο πράκτορά του.
- 20 Ο κανονισμός 261/2004 δεν περιέχει, ωστόσο, ορισμό της έννοιας «πτήση». Πάντως, κατά πάγια νομολογία, η πτήση συνίσταται στη διενέργεια αερομεταφοράς, αποτελούσα, τρόπον τινά, μία «μονάδα» της μεταφοράς αυτής, εκτελούμενη από έναν αερομεταφορέα ο οποίος και ορίζει το δρομολόγιό της (αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2008, *Emirates Airlines*, C-173/07, EU:C:2008:400, σκέψη 40, και της 13ης Οκτωβρίου 2011, *Sousa Rodríguez κ.λπ.*, C-83/10, EU:C:2011:652, σκέψη 27).
- 21 Ως εκ τούτου, το εισιτήριο είναι το έγγραφο που παρέχει δικαίωμα μεταφοράς στον επιβάτη, το οποίο με τη σειρά του μπορεί να αφορά, αναλόγως της περιπτώσεως, μία ή περισσότερες πτήσεις.

- 22 Κάθε μία από τις πτήσεις αυτές, που αποτελεί μια μονάδα μεταφοράς, προορίζεται, καταρχήν, να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους που συμφωνούνται μεταξύ του επιβάτη και του αερομεταφορέα. Στους όρους αυτούς περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η τοποθέτηση του εν λόγω επιβάτη στη συγκεκριμένη θέση για την οποία, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004, αγοράστηκε το εισιτήριό του.
- 23 Επομένως, το εισιτήριο το οποίο έχει ο επιβάτης τού παρέχει ιδίως το δικαίωμα μεταφοράς του με μία ή περισσότερες συγκεκριμένες πτήσεις, στη θέση που συμφωνήθηκε για κάθε μία από τις πτήσεις αυτές.
- 24 Αν ο αερομεταφορέας τοποθετήσει τον επιβάτη αυτόν, σε μια συγκεκριμένη πτήση, σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία αγοράστηκε το εισιτήριό του, ο εν λόγω επιβάτης δεν απολαύει, στην επίμαχη πτήση, της υπηρεσίας που συμφωνήθηκε έναντι της καταβληθείσας τιμής. Αντιθέτως, αυτή η υποβάθμιση θέσεως δεν ασκεί επιρροή επί των υπηρεσιών που συμφωνήθηκαν για τις λοιπές πτήσεις τις οποίες το εισιτήριο επιτρέπει, κατά περίπτωση, στον εν λόγω επιβάτη να πραγματοποιήσει.
- 25 Κατά συνέπεια, το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 δεν τυγχάνει εφαρμογής ως προς αυτές τις λοιπές πτήσεις.
- 26 Η ως άνω ανάλυση επιβεβαιώνεται από τον σκοπό που επιδιώκει ο κανονισμός 261/2004, ο οποίος συνίσταται, όπως τούτο απορρέει από τις αιτιολογικές σκέψεις 1, 2 και 4, στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του επιβατικού κοινού και των καταναλωτών, με ενίσχυση των δικαιωμάτων τους σε ορισμένες περιπτώσεις που συνεπάγονται σοβαρή αναστάτωση και ταλαιπωρία, καθώς και με αποζημίωσή τους κατά τρόπο άμεσο και τυποποιημένο (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2006, IATA και ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, σκέψη 82).
- 27 Πράγματι, όταν, όπως συμβαίνει σε καταστάσεις όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο αερομεταφορέας τοποθετεί επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία ο επιβάτης αγόρασε το εισιτήριό του, για συγκεκριμένη πτήση, η ταλαιπωρία που του προκαλείται συνίσταται στο ότι ο εν λόγω επιβάτης δεν απολαύει, κατά τη διάρκεια της πτήσεως αυτής, των ανέσεων που αντιστοιχούν στη θέση που αναγράφεται στο εισιτήριο.
- 28 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 αποσκοπεί στην αντιστάθμιση συγκεκριμένης ταλαιπωρίας, συνδεδεμένης με δεδομένη πτήση και όχι με τη μεταφορά του επιβάτη στο σύνολό της.
- 29 Ως εκ τούτου, μόνον η τιμή της πτήσεως κατά την οποία ο εν λόγω επιβάτης τοποθετήθηκε σε θέση κατώτερη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή επιστροφή, και όχι η τιμή του συνόλου της μεταφοράς στην πραγματοποίηση της οποίας παρέχει δικαίωμα το εισιτήριο.
- 30 Τούτου δεδομένου, όταν στο εισιτήριο αναγράφεται μόνον η τιμή για το σύνολο της μεταφοράς του επιβάτη, χωρίς να διευκρινίζεται, περαιτέρω, η τιμή της πτήσεως στην οποία πραγματοποιήθηκε η υποβάθμιση θέσεως, ως βάση πρέπει να χρησιμοποιείται το τμήμα της τιμής του εισιτηρίου αυτού που αντιστοιχεί στο πηλίκο της αποστάσεως της συγκεκριμένης πτήσεως διά της συνολικής αποστάσεως της μεταφοράς την οποία δικαιούται ο επιβάτης.
- 31 Συγκεκριμένα, εφόσον η υποβάθμιση της θέσεως του επιβάτη αφορά μόνον τμήμα της μεταφοράς του, στο οποίο αντιστοιχεί δεδομένη απόσταση, η προσφυγή στη μέθοδο αυτή καθιστά δυνατό τον υπολογισμό της επιστροφής που λαμβάνει ο επιβάτης αυτός αναλόγως προς το τμήμα της μεταφοράς του κατά τη διάρκεια του οποίου υπέστη ταλαιπωρία λόγω της υποβαθμίσεως της θέσεως.

- 32 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που επιβάτης τοποθετηθεί σε κατώτερη θέση σε μια πτήση, η τιμή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη είναι η τιμή της πτήσεως στην οποία τοποθετήθηκε σε κατώτερη θέση, εκτός εάν η τιμή αυτή δεν αναγράφεται στο εισιτήριο που παρέχει το δικαίωμα μεταφοράς του στην πτήση αυτή, οπότε ως βάση πρέπει να θεωρείται το τμήμα της τιμής του εισιτηρίου που αντιστοιχεί στο πηλίκο της αποστάσεως της εν λόγω πτήσεως διά της συνολικής αποστάσεως της μεταφοράς την οποία δικαιούται ο επιβάτης.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 33 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση υποβαθμίσεως της θέσεως ενός επιβάτη σε μια πτήση, η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη αυτό αντιστοιχεί αποκλειστικώς στην τιμή της πτήσεως αυτής, εξαιρουμένων των φόρων και τελών.
- 34 Συναφώς, το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 261/2004 αναφέρεται, χωρίς πρόσθετες διευκρινίσεις, στην «τιμή του εισιτηρίου», η οποία νοείται, όπως απορρέει από την απάντηση που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα, ως η τιμή της πτήσεως στην οποία ο οικείος επιβάτης τοποθετήθηκε σε κατώτερη θέση.
- 35 Δεν αμφισβητείται ότι η τιμή αυτή περιλαμβάνει ειδικότερα δύο διακριτά συστατικά στοιχεία, ήτοι, αφενός, τον «ναύλο» που εφάρμοσε ο αερομεταφορέας για τη μεταφορά του επιβάτη που αγόρασε το εισιτήριο και, αφετέρου, τους φόρους και τα τέλη που εισπράττονται για την εν λόγω μεταφορά από τον αερομεταφορέα.
- 36 Οι φόροι και τα τέλη αποτελούν αναπόφευκτα συστατικά στοιχεία της τελικής τιμής που πρέπει να καταβάλει ο επιβάτης προκειμένου να λάβει την προτεινόμενη από τον αερομεταφορέα υπηρεσία (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 19ης Ιουλίου 2012, ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, σκέψη 14, και της 18ης Σεπτεμβρίου 2014, Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, σκέψη 36).
- 37 Ως εκ τούτου, από το τμήμα της φράσεως που συνιστά το κοινό εισαγωγικό μέρος των στοιχείων α' έως γ' του άρθρου 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 προκύπτει ότι, εάν πραγματικός αερομεταφορέας τοποθετήσει επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία αγοράστηκε το εισιτήριο, πρέπει να του επιστραφεί μέρος της τιμής του εισιτηρίου αυτού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα εν λόγω στοιχεία α' έως γ'.
- 38 Αυτό το τμήμα της φράσεως υποδηλώνει την ευθύνη που φέρει ο πραγματικός αερομεταφορέας όσον αφορά την υποβάθμιση της θέσεως, υπό την έννοια ότι μόνο στον ίδιο, ως φορέα που εκτελεί την πτήση, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, αποδίδεται η απόφαση της τοποθέτησεως επιβάτη, αντιθέτως προς όσα συμφωνήθηκαν με τον ενδιαφερόμενο και τις υπηρεσίες που αυτός αγόρασε, σε θέση κατώτερη από την προβλεπόμενη στο εισιτήριό του.
- 39 Επομένως, το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 πρέπει, στο σύνολο του, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη, δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη τα συστατικά στοιχεία της τιμής της πτήσεως, όπως οι φόροι και τα τέλη, καθώς, καίτοι συνδέονται με την εν λόγω πτήση, τα στοιχεία αυτά δεν είναι εγγενή στοιχεία της.

- 40 Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τον σκοπό που επιδιώκει το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 ο οποίος συνίσταται, όπως αναφέρθηκε στις σκέψεις 26 έως 28 της παρούσας αποφάσεως, στην κατ' αποκοπήν αντιστάθμιση της ταλαιπωρίας που προκαλείται λόγω της μειώσεως των ανέσεων που συνδέεται με την υποβάθμιση της θέσεως από τον αερομεταφορέα σε όλη την απόσταση και καθ' όλη τη διάρκεια της συγκεκριμένης πτήσεως.
- 41 Πράγματι, δεδομένου του ως άνω σκοπού, ο εν λόγω κανονισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά νομική βάση επιτρέπουσα την επιβολή επιστροφής, έστω και μερικής και κατ' αποκοπήν, των συστατικών στοιχείων της τιμής των οποίων ούτε η χρέωση ούτε το ύψος συνδέονται με την ταλαιπωρία αυτή και, ως εκ τούτου, με την πραγματοποίηση της οικείας πτήσεως.
- 42 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει αν οι επίμαχοι στην υπόθεση της κύριας δίκης φόροι και τέλη ανταποκρίνονται ή όχι στις απαιτήσεις αυτές.
- 43 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 έχει την έννοια ότι η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη, σε περίπτωση υποβαθμίσεως της θέσεως σε μια πτήση, αντιστοιχεί αποκλειστικώς στην τιμή αυτής καθαυτήν της πτήσεως, εξαιρουμένων των φόρων και τελών που αναγράφονται στο εισιτήριο αυτό, υπό τον όρον ότι ούτε η χρέωση αυτών των φόρων και τελών ούτε το ύψος τους εξαρτώνται από τη θέση για την οποία αγοράστηκε το εν λόγω εισιτήριο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο στ', του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91, έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που επιβάτης τοποθετηθεί σε κατώτερη θέση σε μια πτήση, η τιμή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη είναι η τιμή της πτήσεως στην οποία τοποθετήθηκε σε κατώτερη θέση, εκτός εάν η τιμή αυτή δεν αναγράφεται στο εισιτήριο που παρέχει το δικαίωμα μεταφοράς του στην πτήση αυτή, οπότε ως βάση πρέπει να θεωρείται το τμήμα της τιμής του εισιτηρίου που αντιστοιχεί στο πηλίκο της αποστάσεως της εν λόγω πτήσεως διά της συνολικής αποστάσεως της μεταφοράς την οποία δικαιούται ο επιβάτης.
- 2) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού 261/2004 έχει την έννοια ότι η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της επιστροφής που οφείλεται στον επιβάτη, σε περίπτωση υποβαθμίσεως της θέσεως σε μια πτήση, αντιστοιχεί αποκλειστικώς στην τιμή αυτής καθαυτήν της πτήσεως, εξαιρουμένων των φόρων και τελών που αναγράφονται στο εισιτήριο αυτό, υπό τον όρον ότι ούτε η χρέωση αυτών των φόρων και τελών ούτε το ύψος τους εξαρτώνται από τη θέση για την οποία αγοράστηκε το εν λόγω εισιτήριο.

(υπογραφές)

